

A MAGYAR NEMZETI MÚZEUM SZÉCHÉNYI ORSZÁGOS KÖNYVTÁRA AZ 1908. ÉVBEN.

(Négy melléklettel.)

Az elmúlt esztendő azzal a reménnyel kecsegtetett, hogy a könyvtár szűk elhelyezési bajain, a hivatali-, olvasó- és dolgozó-helyiségek elégtelen voltán az állami költségvetésbe felvett tekintélyes összeg segítségével lényeges javulás történik, vagy legalább is alapos kilátás nyílik arra, hogy a legközelebbi jövő a már tarthatatlan helyi viszonyok tekintetében kedvező megoldásra vezet. Az esztendő elmúlt a nélkül, hogy az immár közérdekűvé vált kérdés a megoldáshoz közelebb jutott volna, s így a könyvtár előreláthatólag még hosszú időn keresztül kénytelen lemondani arról, hogy tudományos és közművelődési szerepét teljes mértékben betölthesse. Addig is, míg ez a feltétlenül szükséges kiváncsóság teljességébe mehet, a könyvtár csak a legnagyobb gonddal képes fentartani a rohamos gyarapodás, a túlszűfolt és az egyre fokozódó használat által immár erősen veszélyeztetett belső rendet és biztosítani az anyag tudományos használhatóságát.

***

A könyvtár négy osztályában, néhány nagyobb mérvű levéltári gyarapodás még rendezetlen anyagát nem számítva, az évi szaporulat 210.852 darab (1907-ben 198.412 drb). Mindezen osztályokban egy év alatt 37.487 használó (1907-ben 43.964) fordult meg, kik a könyvtár állományából 179.520 drbot (1907-ben 174.427) drbot vettek igénybe.

A könyvtár hivatali személyzetében a lefolyt év alatt lényeges változások történtek, melyek között a legszomorúbb az a nagy veszteség, melyet a könyvtár s általában a hazai tudományosság és közművelődés ügye *dr. Schönherr Gyula* igazgató-örnek hosszú betegség után 1908. márczius 24-én bekövetkezett

Genet. 1717. Turcorum Imperatoris Serenissimi
Serenissimi Ferdinandi Secundi Imperatoris
Hungarice Bohemice &c. Regis obsequium.

Serenum amplexantes Serenissimi Reges Christiani
Reip. calamitosam fortunam hijs Temporibus nris in
maximo discrimine existentem Tum propter prosperos eventus
qua temporibus nuper elapsis inanis evenerit Turcis tum
etiam ob mentem regnandi libidine eorum animis instam. Qui
no contenti verbibus & Regis tot tantisque Jam a Christianis
Principibus ablatis que maxima cum diligentia conservate
sunt. Verum etiam eorum Imperium in dies magis magisque
augeri & ampliare conantur. Non mediocri fide a duobus
Mis hanc vestram Summo maximoq. Deo favente adhae Sac.
Regni Curiam sepe assumptam. Qui tum ob animi sui lineu
sam magnitudinem & tam Principum populisq. sibi subiecti
Serenitatem solus Christiane Religionis consolatio et de
sensu existis Ceteris postposito communis bono inter se de
sidentibus. Et quis Maestatem & potentissima fore non dubi
tamus omni tamen fidelis Christianus Hinc felicissime ex
peditioni au. sium favoremq. impendere cogitur. Unde &
ego Christi sanguine redemptus ac minimis seruior. Mac.
v. maximo e. mi ardore extuans nec minus fidelis erga
Religionem Christianam & ipsam Mac. v. Vna cum illa in
dua pauperecula duo minuta hera ad hoc sacrum Gazophi
latium oportuna alius ad superentibus facultatibus de in
geni nri Amariolo offerre non verbor. Et quis sapientis
simam Mis v. omnium rerum cogitationem habere non da
bito tamen hoc opusculum per me compositum qd multis
gerendarum rerum intellectum apperiet. Maestati Tue
non ab te) dedicare censui ut pote que sola eorum rabie
& Inimicitia resistere potest. Inveniet que Mis v. hic
primo othmanorum familiam que modo Dominatur de
seriptam & eius originem ac ipsam Bayazet nunc octava
Imperatorem Describiturq. filii et filie eius ac eorum
Dominus est et dispositio Turie ordo ac superioritas.
Tum demum de ordinario exercitu suo Europe & Asie
De q. iudicib. iudicio legisperitis ac Cancellarie ordine
& Sigilloz. De magnitudine Classis & quo in loco eam
parare potest. De ordine varietate nominibusq. seruior.
Quantus proventus singulis annis a toto suo Dominio
excipiat. quo ut illa pro maiori parte excipiet. Tunc
denum de diuino cultu Cerimonijs mandatisq. Legijs
eorum. Quid ut satis ridiculose in futura vita crebi
teantur. Postremo de modo bellandi presente Imperator
& eius custodia ac bellantium ordine. Sic q. lector oia
hæc tamq. presentia in hoc opusculo conspiciet. Sac.
q. Mis v. seruior. acitabitur sumere Arma contra hos
atrocissimos Hostes Christiani nominis & Dei aduerso
protecta non solum Victoriã asperabit et temporale
dominium ab eis auferret. Sed & hic pte omnib. Re
gibus gloriosum nomen posteritati derelinquet ac sumã
voluntate post hac vita persequetur.

E. Serenissimi Mis v. Seruior. minimus

Felix Petencius
Cancellarius Curie
presens Mis v.
Sequitur

OTHMAN PRIMVS IMPEKATORE ET
OTHMANORVM FAMILIAE AVCTOR

ORHAN SECVNDVS POST OTHMAN
QVA EVCEE MIT AMP.

AMORATHAI IMPERATOR QVI
HOC NOMINI PRIMVS TVIT ARE

AMAZITH QVARTVS I VTO QVR
HORVM IMPER.

MEHIMETH NOMINE TER
MVSV IMPERATOR QVI VIVVS

AMCRATH SECVNDVS PRESEN
S IMPERATORIS AVVS ET QVI
EX ASIA IN EVROPA M DVXI
YXERGETVM

AMOMETH NOMINE SECV
NDEAMP. VII. QVI IMPERIT TER
MIROS DELLO AVXIT.

AMALATHANNOX NE
DVS OCTAVS IN ORDINE IM
PERATOR ASITORECIE FM
TRABE ONTE

Petencius műve a török császárokról. II. Ulászló királynak ajánlott kézirat eleje.

A Strigován
1861. nov 2-án

Tisztelt kedves Barátom!

Hogy levelekre illy későn válaszolok, ne gondold,
hogy az nagy örömet nem okozott volna. —
Akár mi tapasztalhat a publicumnak (kémig
egyáltalán leszen tapaszt) sokkal jobban esik
régibb bevételek részvevő megemlékezése.
Különös értéke van ennek az ember
tragédiájának. — Valóban igaz habent
sua fata libelli. — Már több esztendő
nél, hogy készen van. Emellett több
örömszón élött hogy intam egy kitérő
mellyben az isten, az ördög Adám, az
ker Danton, Aphrodite, bonor ényar
's kedjisten mi minden jászok; hogy ker
döcök a tevéteissel, jászok az igben
az egész földön az ürben — norolyg
far vá, de olvasni nem akarta senki. —
Végre mi is tavasszal szontagh Balba.
Vátsuaknak fel olvasni s a sürgetes
adnem Avanynek bírálóat végett. —
Oda adtam, aronban mindjárt az első
lapon, az isten így szót:
Bevan fajered a nagy nő, igen,
Júgy össze vég minden, hogy az kirenk,
Cimilliókig szepen el forog
Mig egy kerekfogát újitni kell. —

illy frívol passus az egész műben nincs
szó, de ez ott volt, s ez is Arany esztetikai
érzete annyira megbodran kívánt, hogy le-
tette s holnapotig feléje sem nézett, míg
János báty kérésére és sürgetésére újra
készfogta, s megadta neki. — Míg mi
Besten együtt voltunk, az a látszó volt az őr-
vény Aranyról, más példányom nincs, melyet
kérőlköztem volna, annak pedig holléte
annál kevésbé volt kedvem el árulni,
mert a sórá sarká ledarálkadtán a siker
nem nagy reményeivel birtatott. Inven-
van az, hogy az arnyól mit sem tudtal. —
Roval pedig dicsekedni, hogy ezt iram meg-
est iram s arany soha sem születik meg
semmi, kiuságonat sértene. — A nemzetiégi
ügyben részvételtem egy beszéd, de az események
gátlókat az az országgyűlésen el mondhatni:
Köröskem az Colvill s ő olly kitérőre
találta, hogy mint mondá e tárggyban jobbat
részem nem lehet. Compéri a napokban
fogja kiadni lapjában s gondolom baráti figyelem
vélésével kérem is, ajánlom baráti figyelem
mellette, ki olly életre részvétel semis ital
irántam, mityet soha feladni nem lehet
kéjor. Talált majd benne több kért ada-
tot is. — Most strandikordum Bestre re-
dülni, de olly rekedtség fogott el, hogy nem
rekedt, a holnapután gyűlésre is csak

azért magyaráz, hogy az gondolatok
nem szabadok, hanem csak a lélek, hogy
bejuthat hozzájuk, és beszélni. - Ha én
keveslet, de az akar kényes, és az, emel
s nem örvendek a beállítások, és a
kísáradal, a kényes kényes kényes
Bogomer is osztja a kényes kényes kényes
kényes. - Kényes kényes kényes kényes
s kényes kényes kényes kényes kényes
kényes kényes kényes kényes kényes

igaz kényes
Kényes kényes

elhunytával szenvedett. Felejthetetlen társunk temetésén a Nemzeti Múzeumot és könyvtárunkat *Szalay Imre* múzeumi igazgató vezetése alatt küldöttség képviselte, melynek tagjai voltak az osztályigazgatón kívül *dr. Sebestyén Gyula* igazgatóőr és *Kovács László* segédőr. A küldöttség a Nagybányán végbement gyászszertartás alkalmával a múzeum igazgatója által mondott kegyeletos szavak kíséretében tette le a múzeum és a könyvtár koszorúját a férfikor legszebb idejében elköltözött társunk ravatalára, kinek emlékét könyvtárunk hálás kegyelettel fogja megőrizni.

A *dr. Schönherr Gyula* halálával megürült tisztviselői állásra fokozatos előléptetés bekövetkezte után *dr. Bártfai Szabó László* a könyvtárnak szolgálati tartamra nézve legidősb napidíjas gyakornoka, II. osztályú segédőri minőségben neveztetett ki.

Tíz évi szolgálat után állandó nyugdíjba helyeztetett *dr. Hubert Emil* segédőr, kinek nyugdíjaztatását beteges állapota miatt hosszabb ideig tartó szabadságolás előzte meg. A *dr. Hubert Emil* eltávazása által megüresedett segédőri állásra 1908. december 31-én a könyvtárnak immár ötödik éve kiváló szolgálatot teljesítő napidíjas gyakornoka, *dr. Fitos Vilmos*, neveztetett ki.

A könyvtárnak két tisztviselője az elmúlt év folyamán külön miniszteri megbízást nyervén, az esztendő tekintélyes részében nem teljesített könyvtári szolgálatot. *Varjú Elemér* segédőr 1908. április havában eltávazott könyvtárunktól, hogy mint a kassai felsőmagyarországi múzeum miniszteri biztosa vezesse e szép jövővel biztató alkotás ügyeit és e célból a múzeumi állásával járó kötelességektől egy esztendő tartamára fölmentetett. Addig is, míg *Varjú Elemér* az állami kezelésbe átveendő kassai múzeum igazgatójává lesz kinevezhető, a Kassa városa által folyósított hozzájárulás terhére *Varjú Elemér* hivatali teendőinek ellátására *dr. Gerevich Tibor* napidíjas gyakornoki minőségben nyert alkalmazást. *Dr. Sebestyén Gyula* igazgatóőr pedig 1908. szeptember havától kezdve a Nagyméltóságú Miniszteriumtól miniszteri biztosi minőségben a Magyar Nemzeti Múzeum néprajzi osztályának vezetésére kapott megbízást.

A tisztviselői létszámban kinevezések és fokozatos előléptetések által *dr. Sebestyén Gyula* igazgatóőri czímmel és jelleggel felruházott múzeumi ör igazgatóórré, *dr. Melich János* és *Hav-*

ran Dániel I. oszt. segédőrök múzeumi örökké, *dr. Gulyás Pál* II. oszt. segédőr I. oszt. segédőrré neveztettek ki.

E változásokkal egyetemben a könyvtár személyzetének teljes létszáma az 1908. év végén a következő: 15 tisztviselő (és pedig 1 osztályigazgató, 3 igazgatóőr, 5 múzeumi őr, 6 segédőr), 8 napidíjas gyakornok, 1 írógépkészítő, 1 laboráns, 7 rendes és 2 napibéres szolgáló, 1 teremfelvigyázó és 1 ruhatáros, összesen tehát 36.

A könyvtár tisztviselői gyakran vettek részt hivatalos képviseltségben és kiküldetéseknél, könyvtári anyag megbeeslése és átvétele, árverések és egyéb hivatalos ügyek céljából. A Berlinben aug. 6—12. tartott nemzetközi történelmi kongresszuson a Nemzeti Múzeum képviseletében *dr. Fejérváry László* osztályigazgató volt jelen, ki a kongresszus egyik tiszteletbeli elnökévé is választották. A Múzeumok és Könyvtárak Országos Szövetségének szombathelyi közgyűlésén a könyvtárat az osztályigazgató és *Kollányi Ferencz* jááki apát, igazgatóőr képviselték. Ezenkívül a Magyar Nemzeti Múzeum megfelelő költségvetési rovatából nyert támogatással *Kereszty István* múzeumi őr a velencei, bolognai és florenczi zenekönyvtárakat, *Kovács László* segédőr a bázeli, berni és zürichi könyv- és levéltárakat, *dr. Gulyás Pál* segédőr pedig a párisi, londoni és brüsszeli közkönyvtárakat és bibliografiai intézményeket tette tanulmány tárgyává, az utóbbi kiterjeszkedvén a párisi és londoni népkönyvtári ügy tanulmányozására is, mire nézve a Múzeumok és Könyvtárak Országos Tanácsától kapott megbízatást. A könyvtár igazgatója múzeumi és könyvtári orsz. felügyelői minőségében az állami felügyelet alatt álló könyvtárak és múzeumok közül különböző helyeken harmincnél többet látogatott meg, kiterjeszkedvén ezeken kívül az állami felügyelet alatt nem álló csiksomlyói szent-ferenczrendi zárda könyvtárának kézirat- és incunabulum-anyagára, melyről összefoglaló jegyzéket készített.

Kollányi Ferencz pápai prelátus, igazgatóőr, mint a hiteles helyek levéltárainak orsz. főfelügyelője, e minőségében 12 hiteles helyi levéltárat látogatott meg.

A könyvtár folyóirata a Magyar Könyvszemle, *Kollányi Ferencz* pápai prelátus, igazgatóőr szerkesztésében eddigi programjához hiven beszámolt a hazai könyvtári és bibliografiai

mozgalmakról, képet adott a könyvtár belső életéről, közzétette a köteles sajtótermékek beküldésére hivatott hazai könyvnyomdák teljes sorozatát és feltüntette az ezek körében beállott változásokat. E folyóirat füzetekben tette közzé *dr. Gulyás Pál* segédőr a könyvtár *Aldiná*-inak teljes leíró lajstromát, mely azután mint a könyvtár leíró katalógusának III. füzete különnyomatban is napvilágot látott.

A könyvtárhoz érkezett és elintézett hivatalos ügyiratok száma 672 (1907-ben 663) volt.

Az olvasóterem látogatására egy év alatt 4225 (1907-ben 3888) igazoló jegy adatott ki. A könyvtár történeti és irodalomtörténeti kiállítását 390 egyén tekintette meg, jobbára tanáraik vezetése alatt megjelent iskolai növendékek, kiknek a könyvtár tisztviselői szolgáltak tájékoztató magyarázatokkal.

* * *

A könyvtár négy osztályában a gyarapodás, használat és a végzett munka eredményeit a következő adatok mutatják:

I. *A nyomtatványi osztály gyarapodása: Köteles példányokban* 11.793 (1907-ben 12.152), *ajándék útján* 894 (1907-ben 599), *vétel útján* 1058 (1907-ben 2284), *áthelyezés útján* 83 (1907-ben 26), összesen 13.828 (1907-ben 15.422) darab.

A könyvtárilag feldolgozandó és részben már feldolgozott gyarapodáshoz járul még 30.621 (1907-ben 34.643) darab aprónyomtatvány, melyek anyaguk természete szerint 10 csoportra osztva és érkezésük ideje szerint évnegyedes csomagokban megőrizve ekkép oszlanak meg:

1. Gyászjelentések --- --- --- --- ---	6.535
2. Zárszámadások és üzleti jelentések	2.749
3. Egyházi körlevelek --- --- --- --- ---	327
4. Periratok --- --- --- --- ---	34
5. Hivatalos iratok --- --- --- --- ---	867
6. Műsorok --- --- --- --- ---	1.710
7. Alapszabályok --- --- --- --- ---	1.065
8. Szinlapok --- --- --- --- ---	7.617
9. Falragaszok --- --- --- --- ---	6.914
10. Vegyes apró nyomtatványok --- ---	2.803
Összesen ---	30.621

A nyomtatványi osztály összes gyarapodásának darabszáma tehát 44.449 (1907-ben 50.065) darab.

Nyomtatványok vásárlására 11.025·33 korona, 333·20 márka, 198·35 frank és 49·95 lira fordítottatott (1907-ben a vásárlási összeg volt: 20.103·07 korona, 1425·90 márka és 60·80 lira.)

A könyvtár nyomtatványi osztályát ajándékaikkal a következők gyarapították:

Abo városa, Áldásy Antal, Állatorvosi főiskola, Állatvédő-egyesület, gr. Andrassy Dénes (München).

Bácsbodrogyármegyei Történelmi Társulat (Zombor), Balás Károly (Kassa), Balatoni szövetség (Siófok), Bán Aladár, Bánki Donát, Barla Szabó Titusz (Lőcse), Bécsi Statistische Central-Commission, Bécsi Tudományos Akadémia, Belügyminisztérium, Boros Gyula, Bosnyák-hercegovinai országos kormány (Sarajevo), Bruckner Győző (Igló), Brüsszeli Bibliothéque Royale de Belgique, Brüsszeli Observatoire Royal de Belgique, Budapesti Kir. Orvos-egyesület, Budapesti Tudományegyetem bölcsészeti kara, Budapest székesfőváros.

Chicagai Library John Crerar, Chyzer Kornél, Czobel István.

Deáki Lóránt (Kolozsvár), Debreczeni Városi Múzeum, Dobján László, Dollinger Gyula, Dugonics-Társaság (Szeged), Dunamelléki ref. egyházkerület, Dunántúli ág. ev. püspök (Pápa).

Egri érseki jogliczeum igazgatósága, Egri főegyházmegye, Első Magyar Általános Biztosító-Társaság, Eperjesi Széchényi-kör, Erdélyi Múzeum-egylet (Kolozsvár).

Fabricius Endre, Fazekas nővérek, Fehér Ipoly (Pannonhalma), Fejérpataky László, Finály Gábor, Földtani intézet, Főrendiházi iroda, Fővárosi könyvtár, Fővárosi közmunkák tanácsa, Fraknoi Vilmos, Führer I.

Goldzieher Károly, Gondos Miksa, Gráci Histor. Verein für Steiermark, Gulyás Pál, Győry Tibor, Gyulai Ágost.

Havas Rezső, Helvey Lajos (Cleveland), Herczegprimási iroda (Esztergom), Hermann Béla, Herman Ottó, Hofbibliothek (Bécs), báró Hornig Károly (Veszprém), Horváth Géza, Huttkay Lipót (Eger), Hűtőipari kongresszus.

Iparművészeti iskola, Jedlicska Pál, József-műegyetem rektora, Julián-egyesület.

Kalocsai főegyházmegye, Karl Lajos (Győr), Karsch-Haack F. (Berlin), Kassai püspöki iroda, Képviselőházi iroda, Kereskedelmi és Iparkamara (Miskolc), Kereszty István, Kicska Emil, Kollányi Ferencz, Korsós Ferencz (Kalocsa), Kováts László, Krenner József, Kromphardt

G. Fred (New-York), Kubinyi Miklós (New-Jersey), Kún Sándor, Kuthy Zoltán (New-York).

Laendler Pál.

Magántisztviselők Országos Szövetsége, Magyar Filozófiai Társaság, Magy Heraldikai- és Genealogiai Társaság, Magyar Iparművészeti Társaság, Magyar Katonai Közlöny szerk., Magyar Tud. Akadémia, Magyarországi Kárpát-Egyesület (Igló), Mahler Ede, Mangold Lajos, Marczali Henrik, Marquart & C. (Berlin), Mazuch Ede (Ungvár), Melich János, Mérnök és Építész-Egylet, Meteorológiai- és Földmágnassági Intézet, Millecker Bódog (Versecz), Montevideoi Direccion general de estadística del Uruguay, Múzeumok és Könyvtárak Orsz. Főfelügyelősége, Múzeumok és Könyvtárak Orsz. Tanácsa.

Nägele Ervin (Stuttgart), Nemez. Múzeum régiségtára, Nyárasdy János.

Ornithologiai központ, Országos Erdészeti Egyesület, Országos Törvénytár szerk., Ortway Tivadar, Osztrák kereskedelmi Minisztérium (Bécs), Óváry Lipót.

Páger Imre, Pap József, Pataki János, Peasle John (Cincinnati), Paedagogiai Intézet (Nagyszeben), Petrov A. (Szt.-Pétervár), Pintér Jenő (Jászberény), Poliklinika igazgatósága, Popovics József, Pór Antal (Esztergom), Porcia Alfonz, Posta- és Távirada-igazgatóság.

Reclam Philipp (Lipese), Rendőrfőkapitányság, Réthy László, Richter Aladár (Kolozsvár), Rio de Janeiroi Biblioteca nacional, Rothschild-könyvtár (Frankfurt).

Sándor Imre (Kolozsvár), Sepsiszentgyörgy város tanácsa, Smithsonian Institution (Washington), Sohár László, Sólyom Jenőné, Somogyi Manó, Statisztikai hivatal, Stockholmi Kungl. Bibliothek, Stollmann Sándor, Sulyovszky István (Krasznahorka).

Szabó János, Szabó László, Szádeczky Lajos (Kolozsvár), Szalay Imre, Számvevőszék, Szatmári Széchényi-társulat, Székelyudvarhelyi unitárius lelkési hivatal, Széky Géza (Gerjen), Szendrei János, Szilágyi István-kör (Máramarossziget), Szilassy Zoltán, id. Szinnyei József.

Tas József, Thallóczy Lajos (Bécs), ifj. Toldy László, Tolna vármegye Múzeuma (Szekszárd), Tomecsek György (Bécs), Towarzystwo przyjaciot nank Poznani, Török Sándor (Beregszász), Trebitser Géza.

Ujhelyi József, Upsalai egyetem, Upsalai egyetemi könyvtár.

Vácsi Múzeum-egylet, Vajda Viktor, Vallás- és Közokt. Minisztérium, Venetianer Lajos (Ujpest), Vértesy Jenő, Veszprémi püspöki iroda, Vízépítési igazgatóság.

Walter Gyula, Washingtoni Library of Congress, Wlassics Gyula, Zágrábi főegyházmegye.

Az ajándékozók száma tehát 175 (1907-ben 167).

A nyomtatványi osztály szerzeményei közül kiemelendő a Régi Magyar Könyvtár néhány darabja, közöttük több unikum, melyek a könyvtár gyűjteményét jelentékenyen egészítik ki. Ilyenek:

1. Medgyesi Pál, Praxis pietatis. Lőcse, 1638.
2. Declarationes Nicolai III. et Clementis V. quas... Gregorius Malomfalvai demandavit, 1657. (Ismeretlen nyomtatvány).
3. Mikolai Hegedűs János, A mennyei igazságnak tüzes oszlopa Szeben, 1665.
4. Comenius I. A., Orbis sensualium trilinguis. Cibinii, 1684.
5. Halott temetéskorra való énekek. Kolozsvár, 1692. (Ujfalvi Imre énekeskönyvének ismeretlen kiadása, 300 korona).
6. Forma processus iudicii criminalis. Editio II. Tyrnaviae, 1697.
7. Index corporis iuris Hungarici. Tyrnaviae, 1699.
8. A magyar szóllásnak módgyáról. XVII. század.
9. Statuta, constitutiones et decreta provinciae S. Mariae Hungariae. XVII. század. (Ismeretlen kiadás.)
10. Károlyi G. Szent biblia. Amsterdam, 1700.
11. Kithonich F. Directio methodica. Editio III. Tyrnaviae, 1700.
12. Kithonich F. Centuria, 1700.
13. Régi uri méltósággal fénlő... Bánfi György... halotti emlékezete. Kolozsvár, 1709.

Ezekon kívül felemlítendő Miksa császár hires imádságos könyvének Karl Giehlov által közzétett facsimile kiadása, mely 600 koronán szereztetett meg. Mint rendkívül nagy ritkaság külön felemlítendő egy 1528-ban Párisban megjelent francia regény, mely a magyar királyt is szerepelteti. A könyv czime: «Hystoire et ancienne Cronique de l'excellent roy Florimont filz du noble Mataquas duc Dalbanie. En laquelle est contenu comment en sa vie mist a fin plusieurs aduétudes, et en faitz cheualeureux se maintint si vaillamment contre l'admiral de Cartage et Candobras roy de Hongrie» stb. Ennek a szerfölött ritka könyvnek, melyből könyvpiacra félszáz éven keresztül csak ez az egy példány került, a könyvtár a bécsi Gilhofer és Ranschburg czég által rendezett nyilvános árverésen 1160 koronáért jutott birtokába. A rendkívül jó állapotban fenntartott könyvészeti ritkaságnak címlapját facsimilében mutatjuk be. (l. 141. lap.)

A lefolyt évben a könyvtár olvasótermét 30.908 egyén láto-

gatta, a kik 78.043 kötetet használtak. (1907-ben az olvasók száma 36.789, 89.138 drb könyvhasználattal.)

Kikölcsönzés útján pedig 2533 egyén 4654 kötet könyvet vett igénybe. (1907-ben 2730 egyén 3979 könyvet kölcsönzött ki.)

A könyvtári feldolgozás eredménye a következő: Egy év alatt 6666 mű osztályoztatott, melyekről 8545 könyvtári czímlap készült. (1907-ben az évi eredmény 8303 mű 10.995 czédulával.) A kevesebb eredményt az a körülmény okozza, hogy a könyvtárnak egyik tisztviselője, a ki a könyvek czédulázásával foglalkozott, betegség miatt az egész éven át nem teljesített szolgálatot. Kötés alá 1499 mű került 1995 kötetben. (1907-ben 2031 mű 2535 kötetben.)

A köteles nyomdatermékek kezelését végző irodában egy év alatt 2467 nyomtatványcsomag érkezett (1907-ben 2386); az iroda pedig 3004 postai küldeményt, jobbára átvételi elismervényeket továbbított (1907-ben 1510-et); ezek között 920 be nem küldött sajtótermékek reklamálása volt (1907-ben 652). A könyvtár a lefolyt év alatt 26 esetben (1907-ben 12-szer) kereste meg a közalapítványi kir. ügyigazgatóságot, hogy az 1897. évi XLI. t.-cz. intézkedéseit megsértő nyomdatulajdonosok ellen peres eljárást indítson.

Úgy ezen, valamint korábban megindított peres eljárások eredményeül a Széchényi országos könyvtár javára 15879 kor. pénzbüntetés és kártérítés folyt be. (1907-ben 18834 kor.)

II. *Hírlapkönyvtár.* A hírlapkönyvtár gyarapodása *köteles példányokban* (a törvényben előírt módon, t. i. havi vagy évnegyedes csomagokban és szabályellenesen, t. i. egyes számonként küldve) 146.918 hírlapszám; *ajándék útján* 178 szám; *vétel útján* 1676 szám; *áthelyezés útján* a könyvtár egyéb osztályai-ból 3812 hírlapszám. Az összes gyarapodás tehát 152.583 (1907-ben 144.912) hírlapszám.

Az ajándékok közt kiemelendők a Nemzeti és Országos kaszinók által átengedett külföldi hírlapok, melyek már évek hosszú sora óta többé-kevésbé teljes példányokban gyarapítják a hírlapkönyvtár anyagát. Egyéb ajándékozók voltak még a Rio de Janeiro-i Biblioteca Nacional és Trebitser Géza.

A vásárolt anyagból kiemelendők az Amerikában megjelenő magyar hírlapok, melyek évről-évre előfizetés útján teljesebb

sorozatokban jutnak a könyvtár birtokába. E tekintetben a könyvtárnak nagy szolgálatot teljesít *Erdős Miklós*, Philadelphiában lakó hazánkfia, ki e lapok megszerzésére nézve hazafias lelkesedéssel ajánlotta föl közreműködését.

Hirlapok vásárlására 309·50 korona fordított. (1907-ben 384·35 kor.)

A hirlapkönyvtár olvasótermét 3511 olvasó látogatta, kik a könyvtárban 7281 hirlapkötetet használtak; kölcsönzés útján pedig 80 egyén 277 hirlapkötetet használt a könyvtáron kívül. Összesen tehát 3591 olvasó 7558 hirlapkötetet vett igénybe. (1907-ben 3964 egyén 7160 kötetet használt.)

Czéduláztatott 1719 évfolyam (1907-ben 752 évfolyam); átnézetett 1678 évfolyam 123.166 száma. (1907-ben 1428 évfolyam 92.197 száma.)

Könyvkötési munkálatokra 3060·79 korona fordított.

Évről-évre ijesztőbb módon fenyegeti a hirlapkönyvtár rendjét és kezelhetőségét a helyhiány, mely az újabb évfolyamok rendes fölállítását lehetetlenné teszi. Minthogy egyelőre nincs kilátás, hogy ezen az égető szükségleten alapos javítás történjék, a hirlapkönyvtár egy részének raktárszerű elhelyezéséről a Nemzeti Múzeum pinceszéjében kell megfelelő berendezéssel gondoskodni. A lefolyt évben a hirlapkönyvtár személyzetében beállott változás nagymérvű revíziót s a fölszaporodott hátralékoknak sürgős földolgozását tette szükségessé, a mely munkálat a hivatali erőket a hivatalos időn túl is igénybe vette. Zavarja a rendes munkát az a körülmény is, hogy a nyomdatulajdonosok és kiadók egyrésze a hirlapokat még mindig nem a törvényben előírt módon, hanem egyes számonként küldi be. A lefolyt évben is 19.700 hirlapszám érkezett ily módon (1907-ben 13.293.).

III. *Kézirattár*. A gyarapodás *ajándékozás* útján 2 kézirat, 3 irodalmi levél; *vétel útján* 143 kézirat, 2490 irodalmi levél, 74 irodalmi analecta, 22 drb codex-töredék és 1 drb fénykép; *áthelyezés* útján 13 kézirat, 22 irodalmi levél, 6 irodalmi analecta. Az évi gyarapodás darabszáma tehát 2776 (1907-ben 610).

Kéziratok vásárlására 3642·45 korona, 4250 márka és 17 shilling 6 pence fordított (1907-ben 2390·70 korona és 104·50 márka).

Kéziratokat ajándékoztak: Fazekas nővérek, Rexa Rezső és egy ismeretlen egyén.

A szerzemények között minden tekintetben kiválik Petancius Felix, Zengg városa kancellárja «Genealogia Turcorum imperatorum» című munkájának rendkívüli díszszel kiállított XV. századi kézírata. Szerzőjének neve mint II. Ulászló törökországi követée ismeretes, a ki a XV. század 90-es éveiben többször megfordult Törökországban, mint írónak pedig különösen a törökökről és a törökök elleni védekezésekről írt munkái tartották fenn nevét. A Múzeum által megszerzett munkájának kézírata azonban eddig ismeretlen volt. A kézirat a II. Ulászló királynak ajánlott eredeti példány, melyet úgy szépen megfestett miniatűrjei, valamint külső alakja, mely a rendes könyvalak helyett rotulus (tekeres) formát mutat, elsőrendű darabbá avatnak. A kézirat négy össze-ragasztott hártya-lapra van írva. Hossza 215, szélessége 39 centiméter. A miniatűrök török császárok, hivatal- és méltóságviselők arcsképeit ábrázolják 8 nagyobb és 35 kisebb képben. E hecses középkori kéziratot a könyvtár Jacques Rosenthal müncheni antiquáriustól 4250 márkáért szerezte. Mellékletben látható mutaványunk a rotulus kezdetét ábrázolja, a hol nyolcz egymásután uralkodó török császár képe van megfestve (1. melléklet).

Szintén vétel útján jutott a könyvtár néhai Nagy Iván és Súlyom-Fekete Ferencz nagy mennyiségű kézirati hagyatékának tulajdonába.

Az első különösen értékes nagy szabású családtörténeti gyűjteménye által, mely kiegészíti és újabb adatokkal pótolja «Magyarország családai» című művét. A hagyatékban százakra menő levél található, melyeket Nagy Iván hazánk legkiválóbb jelesei váltott. Ezek között nagyobb számmal vannak Madách Imre levelei, melyek részint családtörténeti, részint irodalmi tartalmúak. Ez utóbbiak közül a legérdekesebbet, a Nagy Ivánhoz 1861. november 2-ikán írott levelet, melyben a költő «Az ember tragédiájáról» és különösen annak Arany Jánosra tett hatásáról szól, a mikor nagy alkotása nyomtatásban még nem jelent meg, egész terjedelmében mellékletképen bemutatjuk. (2. melléklet.)

Súlyom-Fekete Ferencz gyűjteménye, eltekintve a szintén százakra menő s gyakran érdekes tudományos és politikai ügyeket érintő levelektől, különösen a Hunyad megyére vonatkozó

oklevélmásolatok és egyéb jegyzetek nagy mennyisége miatt nevezetes.

Néhai Szelinovits Bódog hagyatékával a többi közt Fáy Andrásnak értékes irodalmi följegyzései jutottak a kéziratárba. Ezenkívül Kisfaludy Károly hagyatékára vonatkozólag egész csomag irás található a gyűjteményben Kisfaludy Sándor több levelével egyetemben. Gróf Széchényi István török- és görögországi útjáról írott jegyzetek s egy általa kijegyzett gallicizmusokat tartalmazó füzet is van a hagyatékban, mely változatosságánál fogva nem közönséges érdekű.

Kortörténeti szempontból kiválóan érdekesek gr. Keglevich Jánosné 1822—37. közötti naplói, melyek több más a Keglevichekre vonatkozó följegyzésekkel egyetemben Lánczy Ilka hagyatékából kerültek a gyűjteménybe.

A kéziratárba kerültek szintén vétel útján, az Amerikában elhalt szepesi származású Molitor (Müller) Ágost irodalmi munkálatai, melyeknek jelentősebb darabjai: II. Rákóczi Ferencz fejedelemtől szóló művének két kötete, ezenkívül Petőfi Sándor és más magyar költők egyes műveinek angol és német nyelvű fordításai.

Egyéb szerzemények sorából kiemelendők: Kemény János fejedelem önéletrajzának 20 levélnyi töredéke a fejedelem sajátkezű irásában, továbbá Kecskeméthy Aurélnak sajátkezűleg írott naplója. Az irodalmi levelek gyűjteménye a már fölsorolt nagy terjedelmű levelezéseken kívül Arany János, Liszt Ferencz, Rummy György, Széchényi István, Tompa Mihály, Vörösmarty Mihály stb. egyes nagyérdekű leveleivel is gazdagodott.

A kéziratárat a lefolyt évben 155 kutató kereste föl, kik annak állományából 463 kéziratot és 807 irodalmi levelet használtak. Hivatalos megkeresésre 21 esetben 43 kézirat, 2 irodalmi levél és 12 fénykép kölcsönöztetett ki. A használók száma tehát együttvéve 176, a használt daraboké pedig 1327 (1907-ben 251 kutató 1458 darabot használt).

A kéziratár munkásságát az újabb, kisebb terjedelmű szerzemények földolgozásán kívül főleg a három nagy gyűjteménynek, ú. m. a Nagy Iván, Sólyom-Fekete Ferencz és Szelinovits Bódog-félenek rendezése vette igénybe.

IV. *Levéltár.* A gyarapodás *ajándék* útján 1742 drb; *vétel*

útján 7229 drb; *áthelyezés* útján (a könyvtár egyéb osztályaiából) 241 drb; *letétemény* útján 1832 drb; összesen tehát 11.044 drb.

Levéltári darabokat ajándékoztak a következők:

Bányász Lajos, Dóry Ferencz, Fabritius Endre, Gömör Gyusztáv, Halaváts Gyula, Irinyi Csaba, Iványi Béla, hg. Odescalchi Arthur, Pálinkás Gyula, Schlöger József, Szabó József, Szalay Imre, Szalay László, id. Szinnyi József, Tabódy József, Thallóczy Lajos, Todorescu Gyula, Wertheimer Dezső.

A levéltár gyarapítására 16.976 korona, 1600 márka, 3·05 frank fordított.

A múzeumi törzsanyag gyarapodásából 145 drb az eredeti középkori oklevelek, 6574 drb az újkori iratok, 830 drb a szabadságharc és emigráció-kori gyűjtemény és 99 drb a nemesi iratok és czimeres levelek csoportjára esik.

A megszerzett oklevélgyűjtemények közül kiemelendők a Nagy Iván és Sólyom-Fekete félek úgy mennyiségükre, mint pedig tartalmuk érdekességére nézve. Nagy Iván gyűjteménye 2687 drb iratot foglal magában és egyes magyar nemesi családok történetére tartalmaz rendkívül érdekes anyagot a XIV—XIX. századokból, úgyszintén saját személyére és családja történetére nézve is. Nem éreketlen fölemlíteni, hogy ez utóbbiak között rendkívül ügyesen készült újkori oklevél-hamisításoknak egész sorozatával találkozunk.

Néhai Sólyom-Fekete Ferencz gyűjteménye 4238 drb iratból áll s annak az a nevezetessége, hogy az iratok legnagyobb részt Erdélyre s főleg Hunyad vármegyére vonatkoznak. Elsőrangú darabjai a gyűjteménynek azok, melyek a Hunyadi-házra és vele rokon családokra nézve tartalmaznak érdekes genealogiai adatokat. Ez oklevelek között a legrégebbek 1366., 1380. és 1414. évekből valók. Ezek közül facsimilében bemutatjuk Nadábi László erdélyi alvajdának Hunyadi János atyjához, Vajkhoz intézett parancsát, melyben meghagyja neki, hogy a Hátszeg vidékén birtokos Zalasdiakat birtokaikban és jogaikban ne háborgassa (*3. melléklet*). Úgy ebben a gyűjteményben, mint Nagy Ivánban nagy számmal voltak találhatók czimeres levelek és nemesi iratok, melyekről alább számolunk be.

Az újkori iratok között kiemelendők I. Lipót császárnak Caprara Eneához 1674 és 1696 évek között intézett sajátkezű

levelei, számszerint 43 drb, melyek tartalmuknál fogva kiválóan becsesek. E gyűjteményt a könyvtár egy berlini könyvkereskedőtől szerezte meg. Hasonlóképen értékes egy 74 darabból álló gyűjtemény, mely legnagyobb részét a császári haditanácsnak Rabatta Rudolf grófhhoz intézett rendeleteit és utasításait tartalmazza az 1670–1686 közti időből; ez iratok a Rabatta-féle hadi műveletekre vetnek világot. Kardos Samutól egy 370 drbból álló gyűjtemény vásároltatott meg, melynek XVII—XVIII. századi anyagában a kuruczorszaknak Máramaros vármegyére vonatkozó iratai bírnak érdekekkel.

A legújabb kor iratai közül külön főlemlítésre méltók a Fáy András közigazgatási működésére vonatkozók. Ezek között kiválóan érdekesek a Pesti Hazai Első Takarékpénztár (akkor Pestmegyei Takarékpénztár) alapításáról, szervezéséről, első üzletveinek eredményeiről stb. szólnak. Ez iratok között megvan annak a vármegyeházi egyetlen szobának berendezését és butorzatát feltűntető vázlatos rajz, a hol ezen nagyhirű pénzügyintézetünk megkezdte működését. Ezen kuriózum számba menő érdekességnek képét mellékelten közöljük (*4. melléklet*).

Gazdag gyarapodása volt az 1848/49-es szabadságharczra vonatkozó iratgyűjteménynek, mely legeslegelső rangú darabokkal gazdagodott. Ilyen például Görgei Arthurnak 1848. aug. 21-én Kiss Sándor ezredeshez, Pétervárad parancsnokához, intézett levele, melyben a világosi fegyverletétel körülményeiről és az akkori helyzetről leplezetlen őszinteséggel szól.

Rendkívül nagy volt a czimeres nemeslevelek gyűjteményének szaporodása. Ezekből 2 drb eredeti armalis Zsigmond korára esik, 1 drb pedig II. Ulászlótól való, ú. m. 1421-ből a Pércsi-, 1422-ből a Lesztéméri- és 1506-ból a Baasi-család részére szóló. Mint nagy ritkaság főlemlítést érdemel János királynak 1540. évi czimereslevele Gávai Lukács részére. A nagy arányú gyarapodást különösen az teszi nevezetessé, hogy az anyagban 40 drb olyan armalis található, melyeknek kiállítói erdélyi fejedelmek, kiknek czimereslevelei tudvalévöleg sokkal ritkábbak a magyarországiaknál.

A letéteményezett családi levéltárak száma a lefolyt év alatt kettővel növekedett és egy korábban letéteményezett levéltár kiegészítésben részesült. Új letétemények, melyekkel együtt a családi levéltárak száma *85-re* emelkedett, a következők:

1. Az *Ujházy*-családé, melyet Ujházy Iván országgyűlési képviselő helyezett letétbe. E levéltár 1 drb Árpádkori oklevelen és a családnak 1609. évi armálisán kívül 738 drb XVII—XIX. századi iratot tartalmaz.

2. A *Rhaell*- (máskép Rolly) családé, melyet Bujanovics Sándor udvari tanácsos Fest Lajos útján adott át, 941 drb újkori irattal. Ezek között van a családnak 1558. évi birodalmi és 1601. évi magyar czimeres nemeslevele.

3. Kiegészítést nyert az Ágcsernyői *Szerdahelgyi*-család levéltára 151 drb újabkori irattal.

A levéltárat a lefolyt évben 279 kutató kereste föl, kik annak állományából 87.947 drbot használtak (1907-ben a használat 351 egyén részéről 72.591 drb).

A levéltár munkásságát elsősorban az újabb magyarányú szerzemények földolgozása vette igénybe, minek eredményéről a föntebbiekben beszámoltunk.

***

A könyvtári tisztviselők és alkalmazottak irodalmi munkásságát a következő összeállítás mutatja:

Dr. Fejérpataky László

m. kir. udvari tanácsos, osztályigazgató, egyetemi ny. r. tanár, múzeumi és könyvtári orsz. felügyelő, a M. Tudományos Akadémia rendes tagja, az Akadémia történelmi bizottságának előadója és a Magyar Heraldikai és Genealogiai Társaság másodelnöke.

1. Jelentés a Széchényi orsz. könyvtár állapotáról az 1907. évben. (Magyar Könyvszemle 1908. évf.)

2. A harmadik festett armális. (Turul 1908. évf.)

Id. Szinnyei József

kir. tanácsos, múzeumi igazgató-őr, a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja.

1. Magyar Irók élete és munkái. 108—113. füzet (XII. kötet 8., 9. XIII. köt. 1—3.) Simplicianus-Szebenyi.

2. Bach-korszak. (Naplójegyzetek.) I—III. 1850—51. (Komáromi Lapok 3., 4., 11., 12., 28., 29. sz. Átvette a M. Állam 32., 34., 81., 177. sz., részben a Budapesti Hirlap 30., 90. sz. és A budapesti Ujság-írók Almanachja 1909-re 83—90. l.)

3. Hogyan készülnek a «Magyar Irók». (A budapesti Ujságírók Almanachja 1908-ra 222—236. l.)

Kollányi Ferencz

pápai praelatus, jaáki apát, múzeumi igazgató-őr, a hiteles helyi levéltárak országos főfelügyelője, a Magyar Tudományos Akadémia I. tagja.

1. A párbér jogi természetéhez. (Különlenyomat a Religio 1908. évfolyamából.) Budapest, 115 l.
2. Az udvari zsinat. (Alkotmány, 1908. évf. 99. szám.)
3. Schönherr Gyula. Nekrolog. (Magyar Könyvszemle 1908. évf.)
4. Szerkesztette a Magyar Könyvszemlét.

Dr. Sebestyén Gyula

igazgató-őr, a Néprajzi Osztály I. osztályvezető miniszteri biztosa, a Magyar Tud. Akadémia I. tagja, a Magyar Néprajzi Társaság főtákará.

1. Árpád a hagyományban. Az «Árpád és az Árpádok» című díszműben, 163. l.
2. Árpád emléke a középkori mondákban. Jelentés a Magyar Nemzeti Múzeum 1907. évi állapotáról, 203. l.
3. Jelentése a hazai szent-ferenczrendi zárdák könyvtárainak tanulmányozásáról. U. o. 139. l.
4. «Batthyány Boldizsár misekönyve». Emlékkönyv Beöthy Zsolt születésének hatvanadik évfordulójára, 199. l.
5. Dr. Schönherr Gyula. Nekrolog. (Múzeumi és Könyvtári Értesítő 1908. évi foly. 2—3. sz.)
6. Főtákarai jelentés a Magyar Néprajzi Társaság 1908. évi rendes közgyűlésén. (Ethnographia, 1908. évfoly. 182. l.)
7. Az Ethnographiát szerkesztette dr. Munkácsi Bernáttal.
8. Gyűjtötte a hazai bányászok régi misztériumait és népi színjatekait.
9. A magyarországi bányászok ismeretlen népi színjatekai. Magyar Nemzeti Múzeumi ismeretterjesztő előadás 1908. decz. 12-én.

Horváth Ignác

muzeumi őr.

1. Az 1907-ik évben keletkezett és megszűnt folyóiratok. (Melléklet a Magyar Könyvszemle 1908. évf. 3-ik füzetéhez.)
2. Történeti repertorium. (Századok, 1908. évfolyam.)
3. A magyar bibliografiai irodalom repertoriuma az 1907. év utolsó s az 1908. év első három negyedében. (Magyar Könyvszemle 1908.)

Kereszty István

múzeumi őr.

1. Az 1907. évi hazai hírlapirodalom bibliográfiája. (Magyar Könyvszemle, 1908. 3. szám.)
2. A zene irodalma a könyvtárban. (U. o. 4. sz.)
3. Fabó Bertalan: A magyar népdal zenei fejlődése. (Századok, 6. szám.)
4. A jövő zenéje. (Művészeti Almanach 1909-re; lenyomat az Egyetértés aug. 29-iki számából.)
5. A hírlaptárról. (A Budapesti Ujságírók Egyesületének Almanachja 1909-re.)
6. Wagner Richard és első neje. (Vasárnapi Ujság 34. sz.)
7. Takáts Mihály jubileuma. (U. o. 39. sz.) Ezenkívül operajondóságok ismertetése. (U. o. 8., 19., 22., 47. sz.)
8. Egy kellemetlen téma. (Zeneközlöny, 22. sz.) És majd minden számban: A M. Kir. Opera krónikája.
9. Treuga Dei. (Zenelap, 2. sz.)
10. Ezer magyar népdal. (U. o. 5. sz.)
11. Kezdeményezés. (U. o. 9. sz.)
12. Az opera körül. (U. o. 14. sz.)
13. Nemzeti zeneművészet. (U. o. 15. sz.)
14. Filharmónia. (U. o. 16. sz.)
15. Két ideál. (U. o. 21. sz.)
16. Egy bírálat bírálata. (U. o. 22. sz.) És számos zenei előadás vagy zenemű bírálata.
17. Világlap — magyar zenei eseményről. («Eliana»: gr. Apponyi Albert cikkének fordítása a lipcei Illustrirte Zeitungból. Zenevilág, 11. sz.)
18. A középosztály. (U. o. 25. sz.)
19. Uj dalirodalmunk. (Euterpe, 1. sz.)
20. Vasárnaponként Zenei Heti Szemle, továbbá újévi, husvéti, évadzáró stb. alkalmi cikkek, valamint operaelőadások és hangversenyek kritikája június elejéig. (Független Magyarország.)
21. Ez is jubileum. (Egyetértés 2., 50. sz.)

Dr. Áldásy Antal

múzeumi őr, a Magyar Tudományos Akadémia I. tagja, egyet. m. tanár.

1. A Pérczy család czimereslevele 1421-ből. (Turul 1908. évf.)
2. A Marsovszky család czimereslevele 1430-ból. Ugyanott.

3. Egy női rendjel tervezete II. Ferencz korában. Ugyanott.
4. Könyvismertetések és bírálatok a Turulban és a Századokban.
5. Szerkesztette a «Turul»-t, a Magyar Heraldikai és Genealogiai Társaság közlönyét.

Dr. Melich János

múzeumi ör, egyet. m. tanár, akad. l. tag, a helsingforszi Finn-Ugor társaság és a várnai Régészeti társaság l. tagja.

1. Révai Miklós nyelvtudománya. (Értekezések a nyelv és széptudom. köréből. XX. 4.)
2. Az «Orthographia Vngarica» és a magyar helyesírás. (Különlenyomat a Magyar Könyvszemléből, megjelent a Magyar Nyelvtud. Társaság kiadványai 8. számaként.)
3. Újabb adalékok a hazai vend (szlovén) nyelvű irodalom bibliografijához. (Különlenyomat a Magyar Könyvszemléből.)
4. Über die Namen der Wochentage im Slawischen. (Megjelent a Jagic-Festschrift-ben és különlenyomatban is.)
5. Révai első magyarázata a Halotti Beszédről. (Megjelent a Magyar Nyelv cz. folyóiratban.)
6. Trubar Primož in Kuzmics Stevan. (Megjelent a laibachi «Slovan» folyóirat VII. 3. számában.)
7. Nem magyar keresztnevek jegyzéke. (Átdolgozás, Magyar Tud. Akadémia.)
8. Kisebb értekezések, czikkek: *a)* Megjegyzések a király szóhoz. *b)* Orbáncz; *c)* Gessner Mithridateséről. *d)* Ágybér, párbér. *e)* Excerpta linguae Hungaricae (az *a—e*) alattiak a Magyar Nyelvben láttak napvilágot). *f)* Karácsony (Magyar Nyelvőr). *g)* Vramecz Antal krónikája (Magyar Könyvszemle). *h)* A Magyarország eredetéről és nyelvéről (Századok). *i)* A khazar nemzet nevééről (Századok).
9. Jelentés bolgárországi régészeti tanulmányútról (Keleti Szemle 1908. évfolyam).

Kováts László

múzeumi segédőr.

1. Adalékok a XVI. századi török-magyar harcok idejéből. I. Schwendi Lázár emlékirata a magyar határ védelméről. (Magyar Katonai Közlöny. 1908. évf.)
2. Képek a magyar szabadságharczból. (Felolvasás az Erzsébet-Népakadémiában.)

Varjú Elemér

múzeumi segédőr, a kassai Felsőmagyarországi Múzeum miniszteri biztosa.

1. Két corvin-kézirat (Magyar Könyvszemle 1908. évf. 1. füzet.)
2. A Tomaj nemzetségbeli Losonczi Bánffy család története. I. k. Budapest 1908.

Dr. Vértessy Jenő

múzeumi segédőr.

1. Teleki László és a «Kegyencz». («Egyetemes Philologiai Közöny» VI—VII. füzet.)
2. Arany János heraldikája. (Felolvasás a Magyar Heraldikai és Genealogiai Társaság februári ülésén. Megjelent «Turul» II. füzet.)
3. A Fáncsi-féle szinlapgyűjtemény a Magyar Nemzeti Múzeum könyvtárában. («Magyar Könyvszemle» III. füzet.)
4. Shakespeare egy kétes drámája. («Uránia» III. füzet.)
5. Az «Odysseia» XX. éneke. Fordítás. (Felolvasás a Budapesti Philologiai Társulat áprilisi ülésén.)
6. Az asszony. Költemény. («Katholikus Szemle» VII. füzet.)
7. Kisebb közlemények az «Egyetemes Philologiai Közöny»-ben, az «Irodalomtörténeti Közlemények»-ben és a «Magyar Shakespeare-Tár»-ban.

Dr. Gulyás Pál

múzeumi segédőr, a Múzeumok és Könyvtárak Országos Szövetségének jegyzője, az országos főfelügyelőség népkönyvtári szakmegbízottja, a Magyar Könyvszemle segéd-szerkesztője.

1. A Magyar Nemzeti Múzeum könyvtárának címjegyzéke III. köt. Aldinák. Budapest, 1908.
2. Észak-német népkönyvtárak. Budapest, 1908.
3. A Múzeumok és Könyvtárak Orsz. Tanácsa elé terjesztett összefoglaló jelentés a dr. Ferenczi Zoltán népkönyvtári szakcikkei alapján megvalósítandó intézkedések tárgyában.
4. A Magyar Nemzeti Múzeum Széchényi orsz. könyvtárában lévő Aldinák leíró jegyzéke. V—VI. közlemény. (Magyar Könyvszemle 1908.)
5. Vidéki könyvtáraink 1906-ban. U. o.
6. Ujabb külföldi tanulmányok Mátyás király könyvtáráról. U. o.
7. Egy tudományos kölcsönkönyvtár: a «London library» U. o.
8. Bibliográfiai rendszerek. I. közlemény. U. o.
9. A berlini és charlottenburgi népkönyvtárak. (Múzeumi és Könyvtári Értesítő 1908. évf.)
10. A bibliofil természetrajza. (Uránia. 1908. évf.)

11. A könyvgyűjtés főbb irányai. Három közlemény. U. o.
12. Jelentés 1907. évi népkönyvtári tanulmányútjáról. A Múzeumok és Könyvtárak Orsz. Tanácsának 1907. évi jelentésében.
13. Budapesti Bibliotheksmisere. (Pester Lloyd. 1908. okt.)
14. Ungarns Mitwirkung am Weltkataloge der Inkunabeln. (Zentralblatt für Bibliothekswesen. 1908. évf.)
15. Könyvismertetések: *A) Az Egyetemes Philologiai Közlönyben:* *a) Haumant E. Ivan Tourgénief; b) Thime P. H. Guide Bibliographique de la littérature française. B) A Magyar Könyvszemlében:* *a) Albert A. Medicinische Literatur u. Schriftsteller-Vademecum; b) Briquet, Les filigranes; c) British Museum, Reproductions from illuminated manuscripts III.; d) Brown J. D., The small library; e) Bürger K., Buchhändleranzeigen; f) Cockerell, The Gorleston psalter; g) Davenport, The book; h) Dorez, Les manuscrits du lord Leicester; i) Essai de bibliographie pratique; j) Greve, Das Problem der Bücher und Lesehallen; k) Hinneberg, Kultur der Gegenwart I. 1.; l) Leidinger, Die Teigdrucke; m) Morócz, Huszonöt esztendő; n) Petrik, Magyar könyvészet 1886--1900. I.; o) Rejtő. A papiros tartóságának megállapítása; p) Thieme, Guide bibl. de la littérature française de 1800 à 1906.; r) Weinberger, Beiträge zur Handschriftenkunde. I. C) A Múzeumi és Könyvtári Értesítőben: Szalay Imre, Az Erzsébet királyné emlékmúzeum. D) A Turul-ban: Kervyn de Lettenhove: La Toison d'or.*
16. Huszonegy apróság a Magyar Könyvszemlében.

Dr. Bártfai Szabó László

múzeumi segédőr, a Heraldikai és Genealogiai Társaság jegyzője.

Könyvismertetések, kisebb közlemények a Turulban.

Jakubovich Emil

gyakornok.

1. Régi magyar breviáriumi mutató-tábla. (Magyar Nyelv 1908. X. füzetében.)
2. Könyvismertetések: Báró Waldbott-Bassenheim Frigyes: Wolkenstein Oswald gróf atyai és anyai ágon való egyenes leszármazása a Rákóczi és Hohenzollern hercegi családoktól. (Turul 1908. II. füz.)
Dr. Bruckner Győző: Késmárk szabad kir. város műemlékei. (Turul 1908. II. füz.)
3. Dr. Melich János örrel folytatta Calepinus: Dictionarium decem linguarum 1585. lyoni kiadása latin-magyar részének sajtó alá rendezését. (Kiadja a Magyar Tudományos Akadémia; kinyomatva az első 8 iv.)

Dr. Bajza József

gyakornok.

1. Petőfi István (Felolvasás a Petőfi Társaságban).
2. Petőfi Zoltán (Előadás a Budai Közművelődési Körben).
3. Egy ismeretlen magyar Katalin-legenda (Irod. tört. Közl.).
4. Bajza József költői nyelvéről (Magyar Nyelvőr I. f. és különlenyomatban is).
5. Bajza József emlékezete (Emlékezés a Phil. Társ.-ban, E. Phil. Közl. és különlenyomatban is).
6. Bajza József mint történetíró (Felolvasás a Magyar Tört. Társ.-ban, Századok és különlenyomatban is).
7. Bajza József mint nyelvújító (Felolvasás a Magyar Nyelvtud. Társ.-ban, Magyar Nyelv és különlenyomatban is).
8. Bajza József és szülőföldje (Előadás Gyöngyös város Bajza-ünnepén, Mátravidék 10—14. sz.).
9. Bajza József lyrája (Uránia).
10. Bajza József családi levelezése (Irodalomtört. Közlemények).

Dr. Gerevich Tibor

gyakornok.

1. Francesco Francia nell'evoluzione della pittura bolognese. «Rassegna d'Arte», Milano 1908.)
2. Tracce di Michelangelo nella scuola di Francesco Francia («L'Archiginassio», Bologna 1908. és különlenyomatban is).
3. L'antica arte decorativa umbra («L'Italia Industriale Artistica», Roma 1908.).
4. Donatello és az újabb művészettörténeti kutatás. («Athenaeum», 1908. év.)
5. A régi umbriai iparművészet a perugiai kiállításon. («Múzeumi és Könyvtári Értesítő», 1908.)
6. A fénykép a múzeum szolgálatában. U. o.
7. Külföldi Szemle. U. o.
8. Wollanka I.: Raffael. Birálat. («Budapesti Szemle».)